

Identify criteria and evaluate the performance of the Islamic Republic of Iran Broadcasting in shaping the model of good governance with a focus on transparency and the fight against corruption

Abstract

This study, by emphasizing the model of good governance, has sought to explain its position in the Islamic Republic of Iran Broadcasting by focusing on the concept of transparency and the fight against corruption. The research was a mixed type and in the first part, in order to identify the evaluation criteria, thematic analysis of interviews with ۱۸ experts who were selected by purposeful judgment was used. Also, in the second part of the research, the technique of surveying the opinions of ۳۸۰ managers and experts in the field of media was used to evaluate the performance of the organization based on the identified criteria, which were selected by available means. Based on the thematic analysis, the interviews in the form of open and centralized coding have led to the discovery of ۲۰ criteria and performance indicators. Proper information, political education and awareness, media independence, non-monopoly, appropriate model and structure, resistance to deviations, paying attention to the demands of civil society, strengthening civil society, being productive and real, holding specialized roundtables, observing neutrality, Revealing economic corruption, producing media content, reducing the gap between the government and the people, transparency within the organization, paying attention to the public interest, being accountable to civil society, monitoring the performance of the government, being a leader, creating culture. The basis for calculating validity indices was excluded from the analysis. Also, the results related to the evaluation of the organization's performance in the survey section further showed that none of the exploratory indicators of the research had a favorable situation in the Radio and Television Organization from the perspective of the respondents.

Keywords: Governance, good governance, media, broadcasting, transparency, anti-corruption

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.332020.3180>

شناسایی معیارها و ارزیابی عملکرد صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در شکل دهی الگوی حکمرانی خوب با تمرکز بر شفافیت و مبارزه با فساد

علی دماوندی کناری^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۲۰

دکتر سید علی طباطبایی پناه^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۳

دکتر سوسن صفاوردی^۳

چکیده:

این پژوهش با تاکید بر الگوی حکمرانی خوب، درصدد تبیین جایگاه آن در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با تمرکز بر مفهوم شفاف سازی و مبارزه با فساد بوده است. پژوهش از نوع آمیخته بود و در بخش نخست به منظور شناسایی معیارهای ارزیابی از تحلیل تماتیک مصاحبه با ۱۸ نفر از خبرگان که به شیوه قضاوتی هدفمند انتخاب شده بودند، استفاده شد. همچنین در بخش دوم پژوهش از تکنیک پیمایش نظرات ۳۸۴ نفر از مدیران و متخصصین در حوزه رسانه برای ارزیابی عملکرد سازمان بر مبنای معیارهای شناسایی شده استفاده شد که به شیوه در دسترس انتخاب شده بودند. بر اساس تحلیل موضوعی مصاحبه ها در قالب کدگذاری باز و محوری به اکتشاف ۲۰ معیار و شاخص عملکردی منجر شده است. اطلاع رسانی درست، آموزش سیاسی و آگاهی بخشی، استقلال رسانه ای، انحصاری نبودن، الگو و ساختار مناسب، ایستادگی در برابر انحرافات، توجه به مطالبات جامعه مدنی، تقویت جامعه مدنی، ثمربخش و واقعی بودن، برگزاری میزگردهای تخصصی، رعایت بی طرفی، افشاگری فسادهای اقتصادی، تولید محتوای رسانه ای، کاهش شکاف حاکمیت و مردم، شفافیت درون سازمانی، توجه به مصالح عمومی، پاسخگویی به جامعه مدنی، نظارت بر عملکرد حاکمیت، پیشرو بودن، فرهنگ سازی که در این میان فرهنگ سازی به دلیل کلی بودن بر مبنای محاسبه شاخص های روائی از تحلیل کنار گذاشته شد. همچنین نتایج مربوط به ارزیابی عملکرد سازمان در بخش پیمایشی در ادامه نشان داد که هیچ کدام از شاخص های اکتشافی پژوهش از وضعیت مطلوبی در سازمان صدا و سیما از منظر پاسخگویان برخوردار نبوده است. تنها دو معیار عملکردی پیشرو بودن در مبارزه با فساد و شفافیت ($1/058 \pm 3/06$) و رعایت بی طرفی ($1/169 \pm 3/05$) در حد متوسط بوده اند و سایر معیارها در سطح کمتر از متوسط ارزیابی شده اند. این موضوع نشان می دهد که از منظر پاسخگویان که ۳۸۴ نفر از کارشناسان حوزه رسانه، مدیران و خبرگان حوزه ارتباطات و نیز مدیران اجرایی در شهر تهران بوده اند، عملکرد سازمان صدا و سیما در حوزه مبارزه با فساد و شفافیت در وضعیت نامطلوبی قرار دارد.

واژگان کلیدی: حکمرانی، حکمرانی خوب، رسانه، صدا و سیما، شفافیت، مبارزه با فساد

^۱دانشجوی دکتری، رشته علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Damavandv9@gmail.com

^۲استادیار، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Tabatabee.ali@gmail.com

^۳استادیار، دانشکده علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

حکمرانی خوب یکی از مفاهیم بسیار اندیشیده شده معاصر است. حکمرانییک مفهوم دارای ما به ازای بیرونی و عینی در سطح جوامع بشری است که عموماً به عنوان یک نیاز اساسی جوامع بشری شناخته میشود که ضرورت آن بر کسی پوشیده نیست. البته، اختلاف نظرهای جدی در کم و کیف آن وجود دارد، با این حال دغدغه اصلی اغلب نظریه پردازان این حوزه، اجرای عدالت و جلوگیری از استبداد، خودکامگی و برقراری نظم و امنیت است (امامی و شاکری، ۱۳۹۴). عموماً حکمرانی خوب با عملکردهای نهادی و سازمانی به ذهن متبادر میشود. سازمان یک پدیده انسانی-ساختاری است به این معنا که انسان و ساختارها در کنار هم به آن شکل می دهند و البته «انسان معمولی کار کردن را دوست ندارد و تا آنجا که ممکن است سعی می کند از آن بگریزد و نیز از پذیرش مسئولیت سر باز می زند، جاه طلبی نداشته و تا سر حد امکان به دنبال امنیت است. به همینعلت خصوصیات افراد را می بایست با اعمال قدرت و فشار مستقیم از طریق نظارت یا تهدید به تنبیه و مجازات وادار کرد تا کوشش خود را در سازمان برای رسیدن به هدف های سازمانی به کار گیرد (امیرکبیری، ۱۳۹۵). سیستمها و مدل‌های حکمرانی خوب از شاخص ها و رویه‌های ساختاری مناسب در راستای ایجاد اینگانگی است. حکمرانی خوب در گام های اولیه بر مبنای راهبردی در جهت ارائه خدمات عمومی کارآمد، نظام قضایی قابل اعتماد، نظام اداری پاسخگو بوده که در سال‌های بعدی این شاخص گسترده‌تر گردیده و حوزه‌های گوناگونی را در بر گرفته است. پارادایم حکمرانی خوب اکنون به صورت پدیده‌ای جهان شمول معرفی می گردد که از کشوری به کشور دیگر در حال گسترش است. اهمیت حکمرانی خوب برای جوامع و سازمان‌هایخوبی مورد شناسایی قرار گرفته است با این حال نمیتوان گفت که همه جوامع، ساخت های سیاسی و یا سازمان‌ها از شرایط مطلوبی در زمینه شاخص‌هایحکمرانی خوب برخوردار هستند. دستیابی به سطح مطلوبی از حکمرانی خوب یکی از اهدافی است که ضرورت دارد در جوامع چه در سطوح کلان حاکمیتی چه در سطوح میانهی سازمانی و شرکتی و حتی در سطح خرد تعاملات در جامعه مدنی و کنشگران مدنی مورد توجه قرار بگیرد.

در این میانیکی از مسائل مهمی که مطرح میشود نقش و جایگاه رسانه‌ها و بالانصرسانه‌های بادامنهنفوذعمیق و گسترده در سطوح مختلف اجتماعی در توسعه حکمرانی خوب است. رسانه ها رکن مهمی در دستیابی به حکمرانی خوب هستند اما این تنها زمانی ممکن خواهد بود که عملکرد مناسبی در زمینه شاخص‌های مرتبط با حکمرانی خوب داشته باشند.

با توجه به اهمیت شفافیت و مبارزه با فساد به عنوان ارکانی از حکمرانی خوب؛ انتظار می رود صدا و سیمای ملیکه رسانه محوری در جمهوری اسلامی ایران به حساب می آید، نقش مهم و تعیین کننده ای در بهبود این شاخص ها در سطوح مختلف داشته باشد. در همین راستا دغدغه اصلی حاکم بر پژوهش حاضر شناسایی معیار ها و ارزیابیعملکرد صدا و سیمایجمهوری اسلامی ایران در شکل دهی الگوی حکمرانی خوب با تمرکز بر شفافیت و مبارزه با فساد است .

مفاهیم پژوهش

۱. حکمرانی

حکمرانی^۱ از کلمه **Governance** اقتباس شده است. در لغت به معنای حکومت، فرمانروایی، راهبری و حکمرانی تعریف شده است. همچنین مرکز سکونت گاه‌های انسانی‌سازمان‌ململ متحد^۲ حکمرانی را بدین صورت تعریف می‌کند: «حکمرانی مجموعه-ای از اقدامات فردی و نهادی، عمومی و خصوصی برای برنامه ریزی و اداره مشترک امور است و فرایند مستمری از ایجاد تفاهم میان منافع متفاوت و متضاد است که در قالب اقدامات مشارکتی و سازگار حرکت می-کند و شامل نهادها و سیستم‌های تغییررسمی و غیررسمی و سرمایه‌های اجتماعی شهر و ندها است. حکمرانی رابطه‌ای است میان دو گروه از انسان-ها، در سطح کلان‌سیاسی رابطه میان حاکمین و شهروندان، و در سطح اقتصاد و ارتباط میان کارگزاران و سرمایه‌داران و در سطح سازمانی رابطه بین مدیران و کارکنان است (دیندارفرکوش، ۱۳۹۰).

یکی از تعاریف حکمرانی تعریفی است که بانک جهانی، کمیته همکاری‌های توسعه، سازمان همکاری-های اقتصادی توسعه، برنامه توسعه ملل متحد و موسسات سازمان‌های بین‌المللی توسعه هر آن‌ها توافق نظر دارند: حکمرانی یعنی «سیستمی چیدمان‌ها یا تعاملات بین ساختارها، سنتها، کارکردها (مسئولیتها) و فرآیندها (عملکردها) که به وسیله سه‌سازشکل‌دهی یعنی پاسخگویی، شفافیت و مشارکت مشخص می‌شود» (برنامه توسعه ملل متحد، ۱۹۹۷).

حکمرانی به روابط بین دولت و جامعه‌ی مدنی، حکومت کنندگان و حکومت شوندگان مربوط می‌شود (مک کارن و همکاران، ۱۹۹۵ به نقل از امامی و شاکری، ۱۳۹۴: ۶۵).

۲. حکمرانی خوب

حکمرانی خوب **Good governance** مفهوم بسیار گسترده‌ای را در بر می‌گیرد که محصول مشارکت سه نهاد دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی است. حکمرانی خوب نه تنها روایتی نو از مفاهیمی چون دموکراسی، حقوق بشر، پاسخگویی، مشارکت و حاکمیت قانون است، در عین حال چارچوبی به دست می‌دهد (قربانزاده و شاکری، ۱۳۹۴: ۶۴) که همه این اهداف و ارزش‌های در یک جا جمع شوند و اهداف توسعه انسانی اعم از توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی با محوریت مردم، دنبال شود.

اولین مرجع معتبری که در این زمینه مباحثی را مطرح نموده، بانک جهانی است که در گزارشی در سال ۱۹۸۹ آن را به عنوان «ارائه خدمت عمومی کارآمد، نظام قضایی قابل اعتماد و نظام اداری پاسخگو» تعریف نموده است (استو، ۱۹۹۲ به نقل از جاسبی و نفری، ۱۳۸۸: ۸۶).

حکمرانی خوب به عنوان نظامی از ارزش‌ها، سیاست‌ها و نهادها که جامعه به وسیله آن، اقتصاد، سیاست و مسائل اجتماعی خود را از طریق سه بخش دولت، خصوصی و مدنی مدیریت می‌کند (قلی‌پور، ۱۳۸۷) تعریف شده است. همچنین حکمرانی خوب کوششی است در جهت حاکمیت قانون شفافیت، مسئولیت پذیری، مشارکت، برابری، کارایی، اثربخشی، پاسخگویی و دیدگاه استراتژیک در اعمال اقتدار سیاسی، اقتصادی و اداری (میدری، ۱۳۸۳). راهکارها و فرایندها و نهادهایی که به واسطه آنها شهروندان، گروه‌ها و نهادهای مدنی منافع خود را دنبال، حقوق قانونی خود را استیفا، تعهداتشان را برآورده و تفاوتشان را تعدیل می‌کنند (شریف زاده و قلی‌پور، ۱۳۸۲). بانک جهانی حکمرانی خوب را بر اساس شش ویژگی تعریف می‌کند: پاسخگویی، کیفیت مقررات، اثربخشی دولتی، ثبات سیاسی، حاکمیت قانون و کنترل فساد (دباغ، ۱۳۸۸).

به عنوان یک گفتمان نو حکمرانی خوب که با مؤلفه‌هایی مانند قانونمندی، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، شفافیت، اثربخشی و کارایی تعریف میشود که در سالهای اخیر مورد توجه قرار گرفته است (امامی و شاکری، ۱۳۹۴). بعدها علاوه بر بعد اقتصادی، یک «بعد سیاسی» نیز به آن افزوده شد که شامل ویژگی‌های مشروعیت دولتی، پاسخگویی دولتی، تحقق حقوق بشر از طریق حاکمیت قانون، شایستگی دولتی است (پورتر، ۲۰۰۲). برنامه توسعه سازمان ملل متحد، حکمرانی خوب را اینگونه تعریف نموده است: «حکمرانی خوب کوششی است در جهت حاکمیت قانون، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، مشارکت، برابری، کارایی، اثربخشی، پاسخگویی و دیدگاه استراتژیک در اعمال اقتدار سیاسی، اقتصادی و اداری» (یونیا راتا باندو، ۲۰۰۴؛ برنامه توسعه سازمان ملل، ۲۰۰۶).

۳. شفافیت

شفافیت *Transparency* به عنوان وضعیتی ذکر می‌شود که درک موضوعات را آسان می‌سازد. روابط اجتماعی را در یک جامعه بر اساس پیش فرض‌هایی استوار می‌سازد و آنان را از روند کنونی و آتی یک جامعه آگاه می‌کند. اعتماد عمومی در یک جامعه در فضای شفافیت ایجاد می‌شود و به صورت کلی نبودن شفافیت و وضوح در یک جامعه، زندگی بسیاری از مردم را به شدت تحت تاثیر قرار خواهد داد. شفافیت همان آشکار بودن عمل و اقدام است که در یک چارچوب دموکراتیک شخص و گروه را هدایت میکند و استانداردهای اقدام و عمل را مشخص میکند. شفافیت به خودی خود یک هدف نیست، بلکه ابزاری برای رسیدن به هدف است و قبل از همه ابزاری برای ایجاد فضای سیاسی و اقتصادی برای مردم است تا حقوق خود را اعمال و از آن دفاع نمایند (یزدانی زنور، ۱۳۸۴).

شفافیتیکی از عناصر ضروری و غیر قابل تغییر در الگوی حکمرانی خوب است. به صورت کلی شفافیت در حکمرانی خوب به عنوان ویژگی اساسی است و در طول تاریخ نیز این عامل مورد توجه محققان علوم سیاسی برای مقابله با فساد قرار گرفته است (برتشفلجر، ۲۰۰۳).

بانک جهانی نیز تعریف از شفافیت را ارائه داده و آن را در معنای خاصی مانند؛ حق دسترسی به اطلاعات، پاسخگویی سیاسی، وجود شهروندانی خودمختار و دارای قدرت قانونی برای پاسخگویی از حکومت، همکاری میان دولت و جامعه و ... می دانند (یزدانی زنوز، ۱۳۸۴)

این اصل به معنای دسترسی عمومی و گسترده مردم به اطلاعات و اخبار مربوط به سیاست جامعه می باشد و شفافیت مستلزم فراهم ساختن زمینه های مشارکت مردم در سیاست گذاری ها و اجرای سیاست های حکومت است. در این شرایط امکان ایجاد بحث و جدل درباره تصمیماتی که بر زندگی شهروندان تاثیر می گذارد نیز وجود خواهد داشت (گرفیتس، ۱۳۸۸: ۴۴۶)

شفافیت همان آشکار بودن است؛ به طوری که در یک چارچوب دموکراتیک، شخص قادر به تشخیص باشد و درک اینکه چه تصمیماتی، چگونه و بر اساس چه استانداردهایی گرفته و چگونه اجرا می شوند. از این نظر، شفافیت به خودی خود هدف نیست، بلکه ابزاری است برای رسیدن به اهداف و قبل از همه ابزاری است برای ایجاد فضای سیاسی و اقتصادی برای مردم تا در این فضا بتواند حقوق خود را اعمال و از آن دفاع نمایند. هدف از شفافیت، اجازه دادن به شهروندان، بازار و گروه‌ها برای پاسخگونی نهادهاستند و عملکردها است. بنابراین شفافیت را می توان به منزله اطلاعاتی دانست که توسط نهادها منتشر می شوند و ارزیابی این نهادها را آسانتر و روشن ترمی سازند. منظور از شفافیت در حکمرانی خوب، میزان و نحوه دسترسی به کل اطلاعات است (سید جوادین، ۱۳۸۳).

شفافیت در کاهش فساد در یک جامعه موثر است و این موضوع به عنوان یک ضرورت بنیادین مطرح می شود. شفافیت که یکی از شاخص های اصلی حکمرانی خوب محسوب می شود، می تواند از نقش های مهم رسانه در ایجاد رابطه درست و قابل فهم برای دولت ها و ملت ها محسوب شود (حسن پور و آقاجانی، ۱۳۹۳).

۴. فساد

فساد **Corruption** شاخصی است که در حوزه علوم اجتماعی مفهومی عمیقی است و از طیف های گوناگونی تشکیل گردیده است. فساد در مواردی در تمامی حوزه های اداری و اجتماعی نیز نفوذ کرده و مواردی همچون؛ پولشویی، اختلاس، رشوه خواری، کم فروشی، باندبازی، احتکار، ارجحیت بدون صلاحیت و ... را در بر می گیرد. به صورت کلی فساد روحیه فعالیت و تحرک و در گام بعدی توسعه در یک کشور را با خلل رو به رو خواهد کرد و اولین ضربه و خدشه را به اعتماد عمومی در یک جامعه می زند (گزارش سالانه ۲۰۱۲ سازمان شفافیت بین الملل، سازمان ملل متحد). در ریشهایی تاریخی مفهوم فساد، آن را معنایی در طول تاریخ بشری می توان مشاهده نمود که بسیاری از درگیری ها و تعارض های داخلی و خارجی دولت ها بر مبنای این فساد شکل گرفته است. فساد از دوران باستان وجود داشته و دولت های مستبد و خودکامه، بارزترین نمود های فساد حکومتی و عدم شفافیت بوده اند.

ریشه کلمه فساد در فرهنگ جهانی از کلمه لاتین *rumpere* اخذ گردیده است. از سال ۱۹۳۱ این مفهوم در حوزه حقوقی و قانونی نیز مورد توجه قرار می‌گیرد و عموماً به سو استفاده از قدرت عمومی در جهت کسب منفعت خصوصی اشاره دارد (میزاوند، ۱۳۸۲).

فسادمسئله ای مهم در حکمرانی خوب است و به آن ارجاعات بسیاری داده شده و این الگو یکی از اصلی ترین اهداف خود را مقابله با این مفهوم معرفی می‌کند. در الگوی فساد، نباید قدرت دولتی و عمومی به میزانی باشد که امکان سو استفاده افراد و گروه‌ها در یک جامعه محقق گردد. قوانین و مقررات جامعه نیز نباید در راستای منافع شخصی و خصوصی قابلیت سوء استفاده داشته باشند. در این سطح هم مقابله با فسادهای جزئی و هم مقابله با فساد های کلی به عنوان اهداف دولت‌ها معرفی می‌گردد.

بر این اساس اصل مقابله با فساد شاخص مهم در الگوی حکمرانی خوب است و با اصل شفافیت نیز ارتباط جدی دارد. بر مبنای این اصل، امکان شکل‌گیری حکمرانی خوب به بهترین شکل مهیا می‌گردد و کاهش فساد در یک جامعه بر شکل‌گیری ثبات در آن جامعه نیز موثر است. تاثیر کاهش فساد های حکومتی و اداری بر رفاه عامه مردم نیز شاخصی با اهمیت است که در این اصل مورد توجه قرار دارد.

اگر حکمرانی خوب را به فرصتی برای توسعه اقتصادی در بستر امنیت اقتصادی نیز تعریف نماییم، مقابله با فساد به عنوان شاخصی اصلی برای تحقق این امنیت نیز ذکر می‌شود. این تقابل به خوبی منجر به تحقق اظهار نظر و پاسخ‌گویی دولت‌ها در قبال شهروندان، ثبات سیاسی جوامع، اثر بخشی دولت‌ها در جوامع، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد توسط نهادهای بین‌المللی و بانک جهانی و ... می‌شود. در این الگو وضعیت هر کشور از منظر مقابله با فساد و همچنین موثر عملکرد آنان را می‌توان مشاهده نمود (میدری، ۱۳۸۷).

بانک جهانی نیز به مفهوم مقابله با فساد در شکل‌گیری حکمرانی خوب توجه جدی داشته است و آن را به عنوان یکی از عناصر جدی معرفی کرده است. مقابله بانک جهانی با مفاهیمی مانند شخصی نمودن قدرت، فقدان حقوق بشر، فساد نهادینه شده، دولت‌های غیر پاسخگو و غیر منتخب و .... شاخص‌هایی است که ارتباط کاملاً مستقیمی با مبارزه با فساد در حکمرانی خوب دارد (دباغ و نفری، ۱۳۸۸).

ادبیات تحقیق

با طرح شدن مفهوم حکمرانی خوب در سال‌های گذشته تاکید بر رسانه‌ها و نقش آنان در ترویج و افزایش توانایی‌های این نوع حکمرانی بسیار مورد تاکید بوده است و تحقیقات مختلفی نیز در این حوزه انجام گردیده است. به عنوان مثال هانگ (۲۰۰۲) در تحقیقی به بررسی نقش رسانه‌های جمعی در ایجاد جامعه مدنی و از آن طریق کمک به تحقق حکمرانی خوب در ویتنام پرداخته است. در تحقیقی به نقش رسانه‌های جمعی و فن‌آوری‌های نوین و ارتباطی و اطلاعاتی ICT

در ایجاد شفافیت و پاسخگویی در حکومت‌ها به عنوان مؤلفه‌ی مهمی در حکمرانی خوب تاکید شده است (اختر و همکاران، ۲۰۰۲)

وانگ ۲۰۰۵ در تحقیقی به بررسی میزان شفافیت در حکومت محلی چین پرداخته است و بر نقش رسانه‌های چاپی در ایجاد شفافیت در این حکومت‌ها تاکید نموده است و حرکت آنان به سوی حکمرانی خوب را با این رسانه‌ها مورد تبیین قرار داده است (وانگ ، ۲۰۰۵). آسدا (۲۰۰۷) نیز در تحقیقی به نام دموکراسی و حکمرانی خوب به بررسی جایگاه رسانه‌های جمعی در تحقق این امر در نیجریه پرداخته است و شاخص‌های آن را مورد بررسی قرار داده است (آسدا، ۲۰۰۷)

دالشتروم (۲۰۱۷) نیز در کتاب خود در تلاش است تا به این سؤال پاسخ می‌دهد که چرا در برخی از کشورها فساد کمتر بوده و بهتر از دیگر کشورها اداره می‌گردند. این کتاب تلاش می‌کند تا توضیحات متعارف در حوزه حکمرانی را به چالش کشیده و نوع جدیدی از آن را ارائه نماید. این کتاب اعلام می‌کند که بایست به کیفیت حکومت‌ها توجه به سزایی را نمود و بایست در این بین بروکراسی دولت‌ها بر مبنای حکمرانی خوب و شاخص‌های آن تدوین یافته و نقش عوامل شکل دهنده به حکمرانی خوب در ایجاد حکومت مناسب مورد تاکید قرار گیرد. این کتاب علی‌الخصوص در مورد بروکراسی و نقش آن در شکل دهی به حکمرانی خوب مورد توجه است. (دالشتروم ، ۲۰۱۷)

فرناندو (۲۰۱۲) نیز در کتاب خود نشان می‌دهد که رسانه‌ها می‌توانند نقش مهمی را در شکل گیری حکمرانی خوب در یک کشور بازی نمایند و تاثیرات به سزایی را بر حکمرانی جوامع داشته باشند. از این رو اولاً رسانه‌ها در این کشورها می‌توانند سیاستمداران را برای اصلاح قوانین ترغیب نموده و اجرای قوانین شرکت‌های بزرگ را اصلاح نمایند. از سویی دیگر می‌توانند در فرآیند اقتصادی دولت تاثیرات به سزایی داشته و فضاهای اقتصادی و توسعه‌ای یک کشور را تحت تأثیر قرار داده و حتی آن را هدایت نمایند، از سویی دیگر می‌توانند در رویکردهای دولت‌ها در حوزه‌ی کارآفرینی‌های حکومتی نیز تأثیر گذاشته و این امر را تسهیل نمایند. این کتاب نشان می‌دهد که رسانه‌ها چگونه بر جامعه مدنی تاثیرات بالقوه و بالفعلی را باقی گذاشته و از این طریق توانسته‌اند تا حکمرانی خوب را در جوامع تسهیل نمایند. این شاخص‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد و شاخص‌های آن معین می‌گردد.

باری جیمز (۲۰۰۵) نیز در کتابش بر نقش رسانه‌ها در اصلاح و عدم اصلاح سیاسی دولت‌ها تاکید می‌نماید و نشان می‌دهد که مابین حکمرانی و اخبار آزاد چه ارتباطی وجود دارد. این کتاب اعلام می‌کند که رسانه‌های آزاد به عنوان گامی اساسی برای شکل گیری حکمرانی خوب در جوامع می‌باشند و بر عوامل مختلف آن تاکید می‌کند.

روش تحقیق

تحقیق یک پژوهش کاربردی از نوع مطالعات توصیفی-تحلیلی است که با کاربرد تکنیک‌های کیفی و کمی انجام شد. از این حیث که در این تحقیق تلاش می‌شود به ارزیابی عملکرد سازمان صدا و سیما کشور در حیطه حکمرانی خوب

پرداخته شود یک مطالعه کاربردی است که نتایج آن می‌تواند در راستای بهبود وضعیت این سازمان مورد استفاده قرار گیرد. پیاز پژوهش^۸ (ساندرز و همکاران، ۲۰۰۹) یک الگوی شش لایه است که فلسفه، رویکرد، استراتژی، انتخاب، بازه زمانی و روش گردآوری داده‌ها را مشخص می‌کند. مدل پیاز پژوهش تحقیق حاضر به شرح شکل ۱ قابل بیان است.

شکل ۱؛ پیاز (لایه های پژوهش)

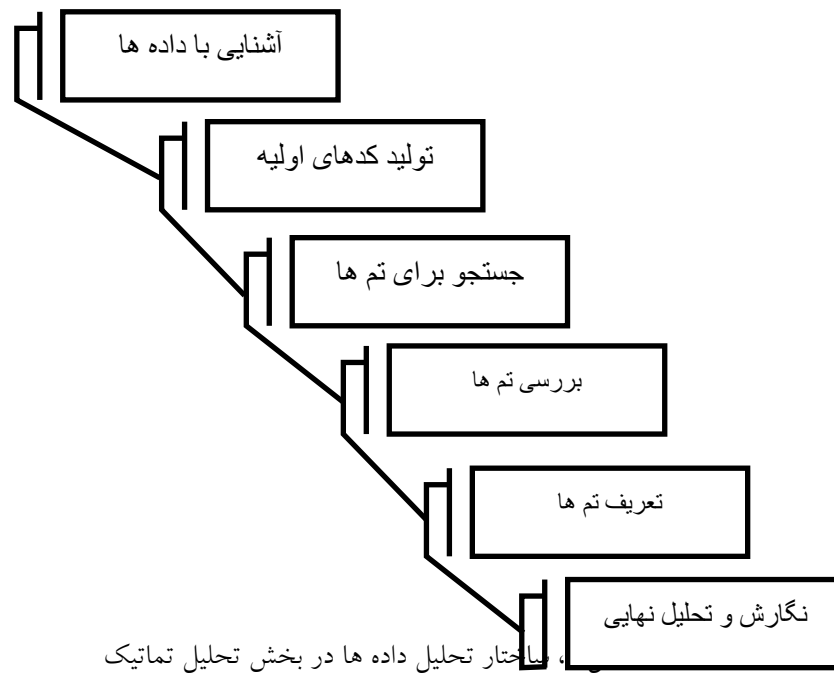
در پژوهش حاضر در سطح نخست معیارهای ارزیابی عملکرد صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در حوزه شفافیت و مبارزه با فساد شناسایی شد. در این بخش بر روی نظر خبرگان تاکید و تمرکز شد و تلاش شد معیارهای ارزیابی این سازمان در مصاحبه با خبرگان اکتشاف شود. در ادامه با استفاده از پیمایش نظرات متخصصین، مدیران و شهروندان با سابقه رسانه ای عملکرد صدا و سیما ج.ا.ا از منظر شاخص های عملکردی مورد سنجش قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش شامل مدیران و فعالان حوزه ارتباطات و رسانه بودند که در دو مرحله نمونه گیری بر اساس سطح و تکنیک مورد استفاده در پژوهش انجام شده است. در سطح نخست به منظور نمونه گیری از روش نمونه گیری قضاوتی هدفمند استفاده شد. در این سطح تعیین حجم نمونه مبتنی بر قاعده اشباع نظری و نمونه گیری از نوع نظری بوده است. در این بخش پس از مصاحبه با ۱۸ نفر از خبرگان اشباع نظری حاصل شده است. در سطح دوم پژوهش جامعه آماری مشتمل بر کلیه مدیران و فعالان حوزه ارتباطات و رسانه فعال در شهر تهران بودند. با توجه به این موضوع که در این بخش از تکنیک مطالعه پیمایشی استفاده شده است، از شیوه نمونه گیری در دسترس با برآورد حجم نمونه کوکران استفاده شد. با توجه به اینکه حجم جامعه آماری نامعین بوده است؛ برای برآورد حجم نمونه از فرمول برآورد حجم نمونه کوکران بدون در دست بودن حجم جامعه آماری (معادله ۱) استفاده شد.

$$\text{معادله ۱؛ فرمول برآورد حجم نمونه کوکران}$$

$$n = \frac{z^2 pq}{d^2} = \frac{(1.96)^2 (0.5)(0.5)}{(0.05)^2} = 384.159$$

۳۸۴ نفر نمونه پژوهش برای بخش پیمایشی تحقیق به شیوه در دسترس انتخاب و پرسشنامه های پژوهش در بین آنها توزیع و داده ها گردآوری شد. برای تحلیل داده های متنی حاصل از مصاحبه با خبرگان از تحلیل تماتیک استفاده شد. شیوه

های متنوعی برای تحلیل تماتیک وجود دارد که در این پژوهش از الگوی شش مرحله ای براون و کلارک (۲۰۰۶) استفاده شد. آنها یک راهنمای شش مرحله ای ارائه داده اند که در شکل ۲ به آن اشاره شده است؛

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های کمی حاصل از پیمایش نظرات نمونه آماری سازورود داده‌ها به نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ پردازش اطلاعات به شیوه توصیفی و استنباطی انجام شد. به این منظور از آماره‌های میانگین، واریانس، انحراف از میانگین و انحراف استاندارد و نیز آزمون‌های آماری تک نمونه‌ای استفاده شد.

یافته ها

در راستای شناسایی معیارهای عملکرد سازمان صدا و سیما ج.ا.ا با ۱۸ نفر از خبرگان در این حوزه مصاحبه انجام شده است.

تحلیل تماتیک مصاحبه با خبرگان رسانه، برخی از شاخصهای عملکردی سازمان صدا و سیما را در راستای استقرار حکمرانی خوب آشکار کرده است که از همین شاخصها نیز برای ارزیابی عملکرد این سازمان در بخش پیمایشی پژوهش استفاده شده است. در جدول شماره ۲ معیارهای عملکردی این سازمان بر اساس کدگذاریهای انجام شده و نیز بخشی از نمونه مصاحبههای انجام شده ارائه شده است.

جدول ۲ - معیارهای عملکردی سازمان براساس کدگذاری ها و نمونه ای از مصاحبه های انجام شده

کدگذاری محوری (معیارهای ارزیابی)	کدگذاری باز (مفاهیم)	نمونه مصاحبه ها
اطلاع رسانی درست	ارائه اطلاعات درست اطلاع رسانی ارائه اطلاعات مربوط به فسادها و ...	-پیش ترها، رسانه ها فقط در راستای اطلاع رسانی اقدام می کردند - به نظر می رسد که عملکرد صدا و سیما در حوزه شفافیت تنها در حوزه افشاگری بوده است و جانبداری داشته است و اگرچه میزگردهای تخصصی هم داشته، اما به آن کمتر پرداخته است و در ثانی نیز با استفاده گزینش شده از افراد همسوی سیاسی و افراد کم سواد سیاسی و اجتماعی نتوانسته از چهره های استفاده مطلب را ببرد.
آموزش سیاسی و آگاهی	القای پیام های سودمند در حوزه حکمرانی خوب تبیین شاخص های	-بهترین عملکرد رسانه در حکمرانی خوب، تبیین و تشریح حکمرانی خوب برای مردم است و در مرحله بعدی اهمیت موضوعاتی مانند گفت و گو و

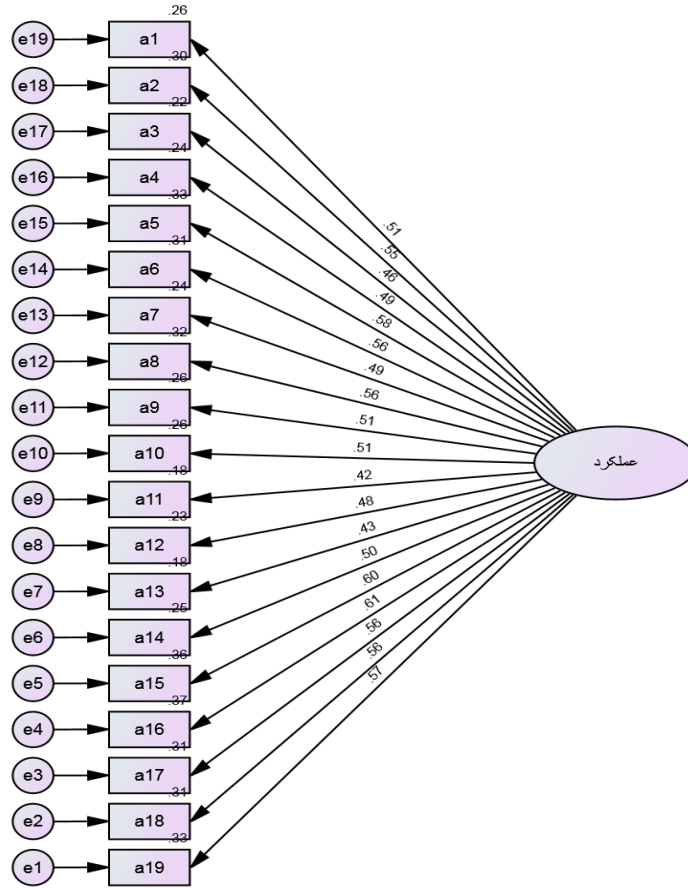
بخشی	حکمرانی خوب آگاهی رسانی	.... باید مدنظر باشد. آموزش اصلی اساسی و وظیفه ای قطعی برای صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است.
استقلال رسانه ای	ساختار قانونی درست استقلال از نهادها فراجناحی عمل کردن	- رسانه باید از سه قوه مستقل باشد تا از آنان پاسنگویی داشته باشد و بتواند آنان را به چالش بکشانند. اگر رسانه از حالت استقلال خارج شود وضعیت بحرانی پیدا خواهد کرد .
انحصاری نبودن	حکومتی نبودن رسانه استقلال عملکردی رسانه	- صداوسیما صرفا موضوعی از ناحیه حکومت نیست و انحصاری نیست و نباید با مردم فاصله داشته باشد.
الگو و ساختار مناسب	داشتن الگوی مناسب داشتن فهم و درک درست از حکمرانی	- رسانه ملی درک درستی از حکمرانی خوب و جامعه مدنی ندارد و جایگاهش نیز در فرآیند شفاف سازی مشخص نیست . - رسانه ملی به طور جسته و گریخته در شکل گیری حکمرانی خوب عمل می کند و تعریف درستی از حکمرانی خوب ندارد و در حوزه وظایف رسانه ای وقوف کاملی ندارد و الگو و مدل مطلوبی نیز شکل نگرفته است.
ایستادگی در برابر انحرافات	مبارزه با انحرافات	- رسانه نه تنها از کنشگران سیاسی و حاکمیت تاثیر می گیرد، بلکه تاثیرگذار نیز است و در مقابل انحراف ایستادگی می نماید .
توجه به مطالبات جامعه مدنی	سیاست گذاری از پایین سخنگویی برای مطالبات مردم	- رسانه های اجتماعی بیش از رسانه ملی بر مبنای سیاستگذاری از پایین در شکل گیری حکمرانی خوب تاثیرگذار بوده است .
تقویت جامعه مدنی	تعاملی بودن ایجاد پیوند بین اجزای مختلف اجتماعی و حاکمیتی	- رسانه باید تنظیم گر مابین جامعه و دولت باشد و صدا و سیما باید نگاه رگلاتور داشته باشد و باید واسط باشد.
واقعی بودن مبارزه با	مقابله نمایشی	- رسانه ملی جمهوری اسلامی ایران به جای مقابله ریشه ای با فساد به دنبال تبلیغ بوده است و این موضوع مطالبه نگردیده است و فساد را در سطوح

فساد		تبلیغی مورد نفی قرار داده است .
برگزاری میزگردهای تخصصی	تخصصی بودن علمی بودن	-به نظر می رسد که عملکرد صدا و سیما در حوزه شفافیت تنها در حوزه افشاگری بوده است و جانبداری داشته است و اگرچه میزگردهای تخصصی هم داشته، اما به آن کمتر پرداخته است و در ثانی نیز با استفاده گزینش شده از افراد همسوی سیاسی و افراد کم سواد سیاسی و اجتماعی نتوانسته از چهره های استفاده مطلب را ببرد.
رعایت بی طرفی	فراجناحی بودن رعایت انصاف و عدالت رسانه ای	-به نظر می رسد که عملکرد صدا و سیما در حوزه شفافیت تنها در حوزه افشاگری بوده است و جانبداری داشته است و اگرچه میزگردهای تخصصی هم داشته، اما به آن کمتر پرداخته است و در ثانی نیز با استفاده گزینش شده از افراد همسوی سیاسی و افراد کم سواد سیاسی و اجتماعی نتوانسته از چهره های استفاده مطلب را ببرد.
افشاگری فسادهای اقتصادی	افشاگری	-صدا و سیما برای افشای فساد های اقتصادی، نقش نسبتا خوبی را داشته است.
تولید محتوای رسانه ای	محتوای مناسب در حوزه حکمرانی خوب	-صدا و سیما میتواند از طریق تولید محتوای رسانه ای کارآمد در مدیریت شفافیت جامعه نقش موثری را داشته باشد. رضایت مخاطبان یکی از اصلی ترین شاخص های ارزیابی عملکرد صدا و سیما می باشند و در ادوار مختلف نمره قابل قبولی نیز می گیرد
کاهش شکاف حاکمیت و مردم	ایجاد پیوند و علقه ارتباطی بین مردم و حکومت ایجاد تعامل با جامعه مدنی	-صدا و سیما باید فاصله گیری مداوم مردم را با حاکمیت کاهش دهد باید مشارکت چابک سازی و شفاف سازی در ساز و کار تصمیم گیری و درآمد زایی را منظور کند تا اعتماد مردم نیز به سازمان افزایش یابد . -رسانه باید شفاف سازی برای حاکمیت و تعامل مابین مردم، جامعه مدنی و دولت را انجام دهد.
شفافیت درون	شفافیت منابع مالی اصلاح ساختار مالی	-شفافیت در جذب منابع انسانی، شفافیت در درآمد و منابع مالی، شفافیت در هزینه کرد و درآمد ها و

سازمانی	سازمان	قراردادها و ... برخی از مدل های آن است که صدا و سیما بهتر است به همین منوال و الگو پیش رود.
توجه به مصالح عمومی	در نظر گرفتن مصالح اجتماعی	- رسانه برای شفافیت باید ملاحظات و مصالح عامه جامعه را مدنظر قرار دهد و رسانه باید بازدارنده در مقابل شکل گیری فساد باشد و باید مصالح مردم و نظام همیشه رعایت گردد .
پاسخگویی به جامعه مدنی	پاسخگویی سازمان	-بحث کارایی و اثر بخشی و پاسخگویی نیز الگوهای مطلوبی است که در کشورها جاری است و باید مابین کنشگران سیاسی و اقتصادی در یک جامعه این موضوع وجود داشته باشد
نظارت بر عملکرد حاکمیت	نظارت رسانه ای	-نظام رسانه ای جز عنصر های حکمرانی نیست اما می تواند اولین و مهمترین مولفه های نظارت بر عملکرد حکمرانان باشد. این نظارت باید به صورت نظامند و توسط رسانه پیگیری شود تا پرهیز از اشتباه از سوی حاکمان به صورت مداوم صورت گیرد.
پیشرو بودن	تبعی نبودن رفتارهای رسانه ای	-عملکرد صدا و سیما در راستای مواردی همچون؛ حوزه آموزش، اطلاع رسانی، پیشگیری ، شفاف سازی و عمومی سازی در قبال شفاف سازی و مبارزه با فساد موردی، مقطعی ، اقتضایی، متاثر از فشار افکار عمومی و شبکه های اجتماعی بوده است و لذا ماهیتا اصالت نداشته است. چون این رسانه بشدت با مناسبات قدرت در هم تنیده است. به این دلیل است که شفافیت در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران امکان رخ دادن نداشته است و باید حدود فعالیت قدرت در جامعه مشخص گردد و مرز ها تعیین شود .
فرهنگ سازی	فرهنگ و توجه به فرهنگ حکمرانی خوب	-نقش صدا و سیما در پیاده سازی، فرهنگ سازی، مطالبه گری و شاخص های مربوط به شفافیت و حکمرانی خوب در جوامع بسیار است ولی نتوانسته است تا کنون موفق عمل کند و این به خاطر سطحی است که پیگیری می کند و مطالبات را نمایندگی می نماید. امروزه ارزیابی مثبتی از عمل و اقدام صدا

و سیما برای اجرای حکمرانی خوب نداریم .		
--	--	--

۲۰ معیار شناسایی شده به منظور بررسی بیشتر در قالب پرسشنامه تامین روائی برای محاسبه شاخص های روائی CVI و CVR در اختیار خبرگان پژوهش قرار گرفت تا میزان مرتبط بودن و مناسب بودن قرار گرفتن این مولفه ها به عنوان معیارهای ارزیابی را بررسی کنند. بر اساس نتایج پژوهش و حداقل مقدار ۰/۶ برای شاخص CVR و ۰/۷۹ برای شاخص CVI معیارهایی که در هر دو بعد از مقادیر یاد شده کمتر بوده اند حذف و سایر مولفه ها برای پیمایش نظر خبرگان وارد مرحله بعدی تحلیل شدند. بر اساس نتایج معیار فرهنگ سازی از روائی لازم برای معیارهای ارزیابی عملکرد صدا و سیما برخوردار نبوده است. یکی از دلایل این موضوع می تواند کلی بودن این معیار باشد. به منظور تحلیل ساختار درونی پرسشنامه و کشف عوامل تشکیل دهنده هر سازه یا متغیر مکنون، از ابزار تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. در شکل ۳ نتایج تحلیل عاملی تأییدی شاخص عملکرد سازمان صدا و سیما ج.ا.ا در حوزه حکمرانی خوب در حالت استاندارد ارائه شده است.

شکل ۳؛ مدل همبستگی بین ابعاد و شاخص عملکرد صدا و سیمای ج.ا.ا در حالت استاندارد همچنین نتایج مربوط به بارهای عاملی و وزن رگرسیونی هر عامل در جدول ۳ ارائه شده است. در جدول شماره ۳ نتایج مربوط به ضرایب رگرسیونی در حالت تخمین استاندارد و غیر استاندارد برای عملکرد سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ارائه شده است.

جدول ۳؛ ضرایب رگرسیونی در حالت تخمین استاندارد و غیر استاندارد برای عملکرد سازمان صدا و سیمای ج.ا.ا

	P	C.R.	S.E.	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد		
پیشرو بودن			۱,۰۰۰	.۵۷۰	عملکرد سازمان	<---	
نظارت	***	۷,۴۵۳	.۱۲۰	.۸۹۴	عملکرد سازمان	<---	
پاسخگویی	***	۷,۳۳۳	.۱۴۳	۱,۰۵۱	عملکرد	<---	

					سازمان		به جامعه مدنی
***	۷,۷۵۰	.۱۵۲	۱,۱۸۰	.۶۰۸	عملکرد سازمان	<---	توجه به مصالح عمومی
***	۷,۶۱۶	.۱۴۸	۱,۱۴۰	.۶۰۳	عملکرد سازمان	<---	شفافیت درون سازمانی
***	۶,۶۰۵	.۱۴۸	.۹۸۱	.۴۹۸	عملکرد سازمان	<---	کاهش شکاف حاکمیت و مردم
***	۵,۸۷۸	.۱۵۶	.۹۱۹	.۴۲۸	عملکرد سازمان	<---	تولید محتوای رسانه ای
***	۶,۵۴۰	.۱۵۷	۱,۰۲۶	.۴۸۰	عملکرد سازمان	<---	افشاگری فساد
***	۵,۸۵۶	.۱۴۵	.۸۵۰	.۴۱۸	عملکرد سازمان	<---	رعایت بی طرفی
***	۶,۸۴۱	.۱۴۸	۱,۰۱۱	.۵۰۶	عملکرد سازمان	<---	برگزاری میزگردهای تخصصی
***	۶,۸۴۰	.۱۶۰	۱,۰۹۶	.۵۰۹	عملکرد سازمان	<---	واقعی بودن مبارزه با فساد
***	۷,۴۷۱	.۱۴۷	۱,۰۹۵	.۵۶۵	عملکرد سازمان	<---	تقویت جامعه مدنی
***	۶,۶۱۵	.۱۳۱	.۸۶۹	.۴۸۸	عملکرد سازمان	<---	توجه به مطالبات

							جامعه مدنی
***	۷,۳۶۱	.۱۳۱	.۹۶۴	.۵۶۱	عملکرد سازمان	<---	ایستادگی در برابر انحراف
***	۷,۵۴۷	.۱۵۷	۱,۱۸۸	.۵۷۸	عملکرد سازمان	<---	الگو و ساختار مناسب
***	۶,۶۸۵	.۱۵۵	۱,۰۳۳	.۴۹۴	عملکرد سازمان	<---	انحصاری نبودن
***	۶,۴۱۲	.۱۳۷	.۸۷۷	.۴۶۵	عملکرد سازمان	<---	استقلال رسانه ای
***	۷,۲۲۷	.۱۲۸	.۹۲۸	.۵۴۸	عملکرد سازمان	<---	آموزش و آگاهی بخشی
***	۶,۹۱۶	.۱۳۴	.۹۲۶	.۵۱۵	عملکرد سازمان	<---	اطلاع رسانی

بارهای عاملی مدل در حالت تخمین استاندارد میزان تاثیر هر کدام از متغیرها و یا گویه ها را در توضیح و تبیین واریانس نمرات متغیر یا عامل اصلی نشان می دهد. به عبارت دیگر بار عاملی نشان دهنده میزان همبستگی هر متغیر مشاهده گر (سوال پرسشنامه) با متغیر مکنون (عامل) می باشد. با توجه به جدول ۳ و شکل ۳ می توان بارهای عاملی هر یک از سوالات تحقیق را مشاهده نمود. نتایج در مورد سوالات نشان می دهد که هر سوال به شکل مناسبی واریانس عامل مربوط به خود (عملکرد سازمان در حوزه حکمرانی خوب) را تبیین کرده است. همچنین در جدول شماره ۴ نتایج مربوط به شاخص های نیکویی برازش برای مدل ارائه شده است. نتایج تخمین حاکی از مناسب بودن نسبی شاخص ها دارد. با توجه به خروجی ارائه شده در جدول ۴ مقدار نسبت χ^2 محاسبه شده ($\chi^2 = 405,456$) به درجه آزادی (= ۱۵۲) کمتر از عدد ۳ می باشد. مقدار **RMSEA** نیز برابر با ۰/۰۶۷ می باشد که کمتر از حد مجاز ۰/۰۸ است. تمامی این موارد حاکی از این است که این سوالات برای سنجش عملکرد سازمانی صدا و سیما در حوزه حکمرانی خوب سوالات مناسبی محسوب می شوند. تعدادی از شاخص های برازش در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴؛ میزان برازش مدل تحلیل عاملی متغیر عملکرد سازمان صدا و سیما

نام شاخص	مقدار بدست آمده	مقدار مجاز
کای دو بر درجه آزادی	۲/۶۶۷	کمتر از ۳

کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۶۹	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۸	GFI (نیکویی برازش)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۱	AGFI (نیکویی برازش تعدیل شده)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۳	NFI (برازندگی نرم شده)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۵	NNFI (برازندگی نرم نرم شده)

برای ارزیابی وضعیت صدا و سیما از نظر مولفه های عملکردی در حوزه شفافیت و مبارزه با فساد در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است. با توجه به اینکه سوالات در طیف لیکرت سنجش شده اند میانگین ارزیابی نمونه آماری از وضعیت صدا و سیما در معیارهای ارزیابی با نمره میانگین ۳ و نیم مقایسه شده است. نمره میانگین ۳ نشانگر حد متوسط پاسخ پاسخگویان به عملکرد صدا و سیما ج.ا.ا در معیارهای ارزیابی بوده است و نمره بالاتر از ۳ و نیم به عنوان وضعیت مطلوب ارزیابی شده است و نمره پایین تر از آن به عنوان عملکرد متوسط و کمتر از متوسط ارزیابی شده است. در جدول شماره ۵ نتایج مربوط به آماره های توصیفی مربوط به میانگین، انحراف استاندارد و انحراف از میانگین نمره شاخص های عملکردی و در جدول ۵ آزمون مقایسه میانگین نمرات کسب شده با مطلوبیت مورد انتظار ارائه شده است. از نتایج جدول ۵ مشخص می شود که میانگین نمره پاسخگویان به معیارهای عملکردی صدا و سیما در عموم شاخص ها متوسط و کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است.

جدول ۵؛ نتایج آزمون تی تک نمونه ای برای ارزیابی عملکردی شاخص های شفافیت و مبارزه با فساد

انحراف از میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	
۰.۶۳	۱,۰۳۶	۲,۵۸	۲۶۹	اطلاع رسانی درست
۰.۵۹	۰.۹۷۵	۲,۷۶	۲۶۹	آموزش و آگاهی بخشی
۰.۶۷	۱,۰۸۷	۲,۸۰	۲۶۷	استقلال رسانه ای
۰.۷۴	۱,۲۰۳	۲,۵۴	۲۶۸	انحصاری نبودن
۰.۷۲	۱,۱۸۳	۲,۹۳	۲۶۹	الگو و ساختار مناسب
۰.۶۰	۰.۹۸۹	۲,۸۴	۲۶۸	ایستادگی در برابر انحرافات
۰.۶۲	۱,۰۲۵	۲,۹۲	۲۶۹	توجه به مطالبات جامعه مدنی
۰.۶۸	۱,۱۱۶	۲,۸۶	۲۶۹	تقویت جامعه مدنی
۰.۷۶	۱,۲۴۰	۲,۷۸	۲۶۸	واقعی بودن مبارزه با فساد

۰.۷۰	۱,۱۵۰	۲,۹۰	۲۶۹	برگزاری میزگردهای تخصصی
۰.۷۲	۱,۱۶۹	۳,۰۵	۲۶۶	رعایت بی طرفی
۰.۷۵	۱,۲۳۱	۲,۱۶	۲۶۹	افشاگری فساد
۰.۷۵	۱,۲۳۶	۲,۵۷	۲۶۸	تولید محتوای رسانه‌ای
۰.۶۹	۱,۱۳۴	۲,۴۵	۲۶۷	کاهش شکاف حاکمیت و مردم
۰.۶۶	۱,۰۸۸	۲,۳۳	۲۶۹	شفافیت درون سازمانی
۰.۶۸	۱,۱۱۸	۲,۴۱	۲۶۹	توجه به مصالح عمومی
۰.۶۲	۱,۰۱۰	۲,۵۹	۲۶۹	پاسخگویی به جامعه مدنی
۰.۶۲	۱,۰۱۹	۲,۷۴	۲۶۸	نظارت بر عملکرد حاکمیت
۰.۶۵	۱,۰۵۸	۳,۰۶	۲۶۸	پیشرو بودن

بر اساس نتایج گزارش شده در جدول ۵ می توان گفت که نمرات عملکردی سازمان در شاخص پیشرو بودن در مبارزه با فساد و شفافیت ($1/058 \pm 3/06$) و رعایت بی طرفی ($1/169 \pm 3/05$) در حد متوسط سایر معیارهای عملکردی کمتر از حد متوسط بوده است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با تاکید بر الگوی حکمرانی خوب، درصدد تبیین جایگاه آن در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران با تمرکز بر مفهوم شفاف سازی و مبارزه با فساد بوده است. نتایج مصاحبه با ۱۸ نفر از خبرگان نشان داد که اطلاع رسانی درست یکی از شاخص ها و معیارهای عملکردی سازمان در حوزه حکمرانی خوب است. رسانه ها به طور کلی وظیفه اطلاع رسانی را به عهده دارند با این وصف اطلاع رسانی درست مستلزم این است که سازمان صدا و سیما بتواند در حیطه مبارزه با فساد و شفاف سازی اطلاعات و رخدادها را به شکل دقیق و بی طرفانه ای ارائه کند همچنان که این موضوع در قالب معیار رعایت بی طرفی نیز مورد توجه قرار گرفته است. یکی از مصاحبه شوندگان در این زمینه گفته است که؛ «به نظر می رسد که عملکرد صدا و سیما در حوزه شفافیت تنها در حوزه افشاگری بوده است و جانبداری داشته است و اگرچه میزگردهای تخصصی هم داشته، اما به آن کمتر پرداخته است و در ثانی نیز با استفاده گزینش شده از افراد همسوی سیاسی و افراد کم سواد سیاسی و اجتماعی نتوانسته از چهره های استفاده مطلب را ببرد (مصاحبه شونده شماره ۲)».

معیار عملکردی دیگری که از سوی مصاحبه شوندگان ذکر شده است معیار آموزش و آگاهی بخشی بوده است. همچنان که مصاحبه شونده شماره ۸ در این زمینه اشاره کرده است که؛ «بهترین عملکرد رسانه در حکمرانی خوب، تبیین و تشریح

حکمرانی خوب برای مردم است و در مرحله بعدی اهمیت موضوعاتی مانند گفت و گو و ... باید مدنظر باشد. آموزش اصلی اساسی و وظیفه‌ای قطعی برای صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است. استقلال رسانه‌ای از دیگر معیارهای ارزیابی مورد توجه خبرگان بوده است. رسانه‌ها مادامی که از استقلال رسانه‌ای لازم برخوردار نباشند نمی‌توانند به شکلی همه‌جانبه و با رعایت بی‌طرفی به اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی پیرامون حکمرانی خوب و مبارزه با فساد و شفافیت بپردازند. از دیگر شاخص‌های ارزیابی که در مصاحبه با خبرگان پژوهش‌شناسایی شده‌اند انحصاری نبودن، داشتن الگو و ساختار مناسب رسانه‌ای برای مبارزه با فساد و شفافیت، ایستادگی سازمان در برابر انحرافات، توجه به مطالبات جامعه مدنی، تقویت جامعه مدنی، واقعی بودن مبارزه با فساد، برگزاری میزگردهای تخصصی، رعایت بی‌طرفی، افشاکاری فسادهای اقتصادی، تولید محتوای رسانه‌ای، کاهش شکاف حاکمیت و مردم، شفافیت درون سازمانی، توجه به مصالح عمومی پاسخگویی به جامعه مدنی، نظارت بر عملکرد حاکمیت، پیشرو بودن و فرهنگ‌سازی بوده است. از آنجا که برای آزمون و ارزیابی عملکرد صدا و سیما نیاز بوده است روائی این معیارهای شناسایی شده اعتبار سنجی شود در قالب یک پرسشنامه خبره شاخص‌های CVI و CVT برای آنها محاسبه شد که فرهنگ‌سازی به عنوان یک معیار برای ارزیابی عملکرد صدا و سیما در حوزه مبارزه با فساد و شفافیت مورد توجه و پذیرش قرار نگرفت شاید به این دلیل که این معیار کلی بود و به نوعی در سایر معیارهای ارزیابی به نحو جزئی و عملیاتی تری مورد اشاره قرار گرفته بود. در نهایت ۱۹ شاخص و معیار عملکردی برای ارزیابی عملکرد صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران در این مرحله شناسایی شد.

نتایج مربوط به ارزیابی عملکرد سازمان در بخش پیمایشی در ادامه نشان داد که هیچ‌کدام از شاخص‌های اکتشافی پژوهش از وضعیت مطلوبی در سازمان صدا و سیما از منظر پاسخگویان برخوردار نبوده است. تنها دو معیار عملکردی پیشرو بودن در مبارزه با فساد و شفافیت ($1/058 \pm 3/06$) و رعایت بی‌طرفی ($1/169 \pm 3/05$) در حد متوسط بوده‌اند و سایر معیارها در سطح کمتر از متوسط ارزیابی شده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که از منظر پاسخگویان که ۳۸۴ نفر از کارشناسان حوزه رسانه، مدیران و خبرگان حوزه ارتباطات و نیز مدیران اجرایی در شهر تهران بوده‌اند، عملکرد سازمان صدا و سیما در حوزه مبارزه با فساد و شفافیت در وضعیت نامطلوبی قرار دارد.

فهرست منابع

- ۱- امامی، محمد و حمید شاکری (۱۳۹۴) حکمرانی خوب و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشنامه حقوق تطبیقی، سال اول، شماره ۲.
- ۲- امیرکبیری، علیرضا (۱۳۹۵) تئوری‌های مدیریت پیشرفته، نشر دانش.

- ۳- تفضلی، فریدون؛ هژبرکیانی، کامبیز؛ غلامی، الهام؛ نوبخت، جواد (۱۳۹۵) بررسی وضعیت گمرک جمهوری اسلامی ایران از منظر حکمرانی خوب، نشر دارا
- ۴- حسن پور، ندا و آقاجانی، حسینعلی (۱۳۹۳) نقش شفاف سازی رسانه بر حکمرانی خوب، کنفرانس بین المللی و آنلاین اقتصاد سبز، بابلسر.
- ۵- جاسبی، جواد و ندا نفری (۱۳۸۸) طراحی الگوی حکمرانی خوب برپایه نظریه سیستم های باز، فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال چهارم، شماره ۱۶
- ۶- دادگران، سید محمد (۱۳۸۴) مبانی ارتباط جمعی، نشر فیروزه.
- ۷- دباغ، سروش و ندا نفری (۱۳۸۸) تبیین مفهوم خوبی در حکمرانی خوب، نشریه مدیریت دولتی، دوره ۱
- ۸- دیندارفرکوش، بهلول (۱۳۹۰) بررسی تاثیر نشانگرهای اخلاق رسانه ای بر حکمرانی خوب از دیدگاه اساتید دانشگاه های آزاد اسلامی منطقه تبریز، فصلنامه مطالعات رسانه ای، دوره ۶، شماره ۱۵.
- ۹- سید جوادین، سید رضا (۱۳۸۳) نظریه های عمومی سازمان و مدیریت، تهران: نگاه دانش.
- ۱۰- شریف زاده، فتاح؛ قلی پور، رحمت الله (۱۳۸۲) حکمرانی خوب و نقش دولت، فرهنگ مدیریت، سال اول، شماره چهارم.
- ۱۱ - شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰) سرمایه اجتماعی؛ مفاهیم اصلی و چارچوب نظری. فصلنامه علمی پژوهشی مددکاری اجتماعی. شماره ۹. تهران: دانشگاه علوم بهزیستی.
- ۱۲- قربانزاده، محمد و شاکری، حمید (۱۳۹۴) امنیت انسانی در پرتوی دکترین حکمرانی خوب، فصلنامه حقوقی مجد، سال دهم، شماره ۳۵
- ۱۳- قلی پور، رحمت الله (۱۳۸۷) حکمرانی خوب و الگوی مناسب دولت، تهران: مجمع تشخیص مصلحت نظام، مرکز تحقیقات استراتژیک، دفتر گسترش تولید علم.
- ۱۴- میدری، احمد (۱۳۸۳) حکمرانی خوب بیان توسعه، دفتر بررسی های اقتصادی، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
۱. Akhtar, S. Malla, M. K. Gregson, J. (۲۰۰۲). "Transparency, Accountability, and Good Governance: The Role of New ICTs and Mass Media", *Media Asia Journal*, Vol ۲۹, P ۱۰.
۲. Asada, C. A. (۲۰۰۷). "Democracy and Good Governance in Nigeria: The Place of the Mass Media", *International Journal of Communication*.

۳. Harris, J. David (۲۰۰۸) A Discourse Analysis of Institutionalized in The Field of New Zealand Rugby ۱۸۸۵ and ۲۰۰۵”, at Massey University, Palmerstone North and New Zealand, Book, online in English.
۴. Hong, H. T (۲۰۰۲). "Media and Civil Society in Support of Good Governance in Vietnam", Media Asia Journal, Vol. ۲۹, P: ۲۴.
۵. Porter, J. (۲۰۰۲) Sustainability & Good Governance: What Can We Learn From the Urban Governance Initiative? University of Technology Sydney - Center for Local Government. presented in <http://www.tugi.apdip.net>
۶. Punyaratabandhu Suchitra. Commitment To Good Governance, Development & Poverty Reduction: Methodological Issues in the Evaluation of Progress at National & Local levels. A Paper Prepared for the Sixth Session the Committee on Development Policy, ۲۹ March-April ۲۰۰۴, National Institute of Development Administration ۱۳ Bangkok, Thailand